

Wyrok z dnia 11 lutego 2005 r., III CK 352/04

Nieвозмоżliwość okazania przez kierowcę dokumentu stwierdzającego nabyte uprawnienie do prowadzenia pojazdów mechanicznych nie wyłącza odpowiedzialności Powszechnego Zakładu Ubezpieczeń S.A. przewidzianej w § 8 ogólnych warunków ubezpieczenia autocasco, zatwierdzonych uchwałą zarządu z dnia 30 sierpnia 2000 r., nr UZ/195/2000.

Sędzia SN Tadeusz Domińczyk (przewodniczący, sprawozdawca)

Sędzia SN Irena Gromska-Szuster

Sędzia SN Kazimierz Zawada

Sąd Najwyższy w sprawie z powództwa Zbigniewa T. przeciwko Powszechnemu Zakładowi Ubezpieczeń S.A. w W., Centrum Likwidacji Szkód i Oceny Ryzyka w K. o zapłatę, po rozpoznaniu na rozprawie w Izbie Cywilnej w dniu 11 lutego 2005 r. kasacji powoda od wyroku Sądu Okręgowego w Krakowie z dnia 11 marca 2004 r.

zmienił zaskarżony wyrok i oddalił apelację oraz zasądził od strony pozwanej na rzecz powoda kwotę 4800 zł tytułem kosztów postępowania apelacyjnego i kasacyjnego.

Uzasadnienie

Wyrokiem z dnia 24 września 2003 r. Sąd Rejonowy dla Krakowa-Nowej Huty w Krakowie zasądził od pozwanego Powszechnego Zakładu Ubezpieczeń S.A. w W., Centrum Likwidacji Szkód i Oceny Ryzyka w K. na rzecz Zbigniewa T. kwotę 24 144,84 zł, a w pozostałej części powództwo oddalił. Podstawą tego rozstrzygnięcia były następujące okoliczności.

W wypadku w dniu 14 grudnia 2001 r. uszkodzeniu uległ samochód powoda marki "Mercedes". Samochód prowadził syn powoda Karol T., niedysponujący pozwoleniem na prowadzenie pojazdów, skradzionym mu w kwietniu 2001 r. Ubezpieczyciel odmówił powodowi wypłacenia odszkodowania, powołując się na

§ 8 ogólnych warunków ubezpieczenia autocasco, zatwierdzonych uchwałą zarządu z dnia 30 sierpnia 2000 r., nr UZ/195/2000 (ze zm. – dalej: "o.w.u.a."), przewidujący wyłączenie odpowiedzialności ubezpieczyciela m.in. w razie prowadzenia pojazdu przez właściciela lub upoważnionego kierowcę bez ważnego dokumentu uprawniającego do kierowania pojazdem. Ujęte w § 8 o.w.u.a. postanowienie oznacza, w ocenie Sądu Rejonowego, wyłączenie odpowiedzialności ubezpieczyciela w przypadku braku stwierdzonej dokumentem umiejętności prowadzenia pojazdów, a nie sam brak takiego dokumentu.

Uwzględniając apelację pozwanego ubezpieczyciela, Sąd Okręgowy zaskarżonym wyrokiem zmienił wyrok Sądu Rejonowego w części zasądzającej i powództwo oddalił. Odwołując się do stanu faktycznego ustalonego przez Sąd Rejonowy, Sąd Okręgowy odmiennie zinterpretował § 8 o.w.u.a. Konfrontując jego brzmienie z art. 88 ust. 1 ustawy z dnia 20 czerwca 1997 r. – Prawo o ruchu drogowym (Dz.U. Nr 98, poz. 602 ze zm.) przyjął, że użyte w ogólnych warunkach wyrażenie „dokument stwierdzający uprawnienia do kierowania pojazdami” może oznaczać tylko to, że „chodzi o posiadanie przez kierującego pojazdem prawa jazdy określonej kategorii nie zaś uprawnień do prowadzenia pojazdów w sensie materialnym”.

W kasacji opartej na pierwszej podstawie kasacyjnej powód zarzucił naruszenie art. 65 w związku z art. 805 oraz art. 58 § 3 w związku z art. 807, a ponadto art. 353¹ i 385 § 2 k.c. Wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy Sądowi Okręgowemu do ponownego rozpoznania, ewentualnie o „uchylenie zaskarżonego wyroku w całości i wydanie orzeczenia co do istoty sprawy”.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Odmawiając powodowi wypłacenia odszkodowania, pozwany powołał się na § 8, 1 pkt 3b o.w.u.a. w brzmieniu: "ubezpieczeniem nie są objęte szkody – powstałe podczas kierowania pojazdem przez właściciela lub upoważnionego kierowcę w stanie nietrzeźwości lub wskazującym na spożycie alkoholu, pod wpływem narkotyków lub innych środków odurzających, albo bez ważnego dokumentu uprawniającego do kierowania pojazdem oraz wówczas gdy kierowca zbiegł z miejsca wypadku". Tak ujęte postanowienie wzorca umownego, określającego istotę zawartej umowy ubezpieczenia, zmusza do poszukiwania odpowiedzi na pytanie, jaki był zgodny zamiar stron i cel umowy, zważywszy że wyrażenie „ważny

dokument uprawniający do kierowania pojazdem” jest niejednoznaczne; może oznaczać zarówno brak dokumentu w jego fizycznej postaci, jak i brak możliwości wykazania dokumentem nabytych umiejętności prowadzenia pojazdu, mimo ich istnienia.

Odwołując się do reguł wykładni ustanowionych w art. 65 k.c., walor doniosłości można przypisać tylko drugiemu z przytoczonych znaczeń, za czym przemawia kontekst, w jakim wyrażenie „brak dokumentu” zostało użyte. Obok braku dokumentu uprawniającego do prowadzenia pojazdu wymienia się nietrzeźwość, stan wskazujący na użycie alkoholu, pozostawanie pod działaniem narkotyków i inne okoliczności, ewidentnie wskazujące na zjawisko przyczynowości. Sam brak dokumentu, stwierdzającego zdolność do prowadzenia pojazdu, w żadnym wypadku nie może być oceniany jako równoznaczny z brakiem tej zdolności, a tym samym z przyczyną wypadku. Przypisanie temu wyrażeniu odmiennego znaczenia ograniczałoby zakres ochrony ubezpieczeniowej w razie zaistnienia zdarzeń przypadkowych i nieprzewidywalnych.

W stanie faktycznym sprawy nie ma wątpliwości, że kierujący pojazdem dysponował wymaganymi kwalifikacjami, tyle tylko, że dokument te kwalifikacje stwierdzający został mu skradziony, co zostało urzędowo zaświadczone, zatem należało orzec, jak w sentencji (art. 393¹⁵ k.p.c.).

